

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 19

Lýsingaprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 18. mai 1946

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

20. árg.

Hví ber »Dagblaðið« ósonn tíðindi um javnaðarmanna stjórnaruppskot?

»Dagblaðið« sigur — sum mál-gagn fyri fólkaflokkin — sínum lesarum, at javnaðarflokkurin í sínum uppskoti til stjórnarskipan ikki kravdi lóggávuveldi fyri lög-tingið.

Eisini vilja fólkaflokksmenn úti millum manna gera javnaðarmanna-stjórnaruppskotið til reina sam-bandsverju, ófrælst og bindandi fyri øldir og æviskeið.

Hvussu rong og ósoun henda frásøgn er, sýna greinirnar 1 og 2 í javnaðarmanna uppskotinum. Tær ljóða soleiðis:

1.

»Føroya statsráttar støða innan-fyri hitt danska ríki verður sum higartil.

Av tí, at tað føroyska fólkið tjóðskaparliga og málsliga er ser-merkt, verður fyri Føroyar at seta í gildi tær serreglur, ið eru ásettar í eftirfylgjandi pettum.

Váttað verður, at hitt føroyska fólkið hevur søguligan rætt til óheft at avgera viðvíkjandi fullari sjálvstøðu, tá og ifall tað ynskir tað.

Viðmerkingarnar til hesa grein ljóða soleiðis:

»Samráðingarnar um stjórnar-háttin ganga út frá tíðini undan 1940.

Hesa fatanina vóru allir limirnir í bæði ríkisstýrisins og lögtingsins samráðingarnevnd samdir um, sam-anber Th. Petersens røðu síðu 5 í 14. uppriti av teim munnligu sam-ráðingunum við ríkisstjórnarnevnd-ina.

Seinasta stykki sigur tað sama sum ríkisstýrisins tilsegn til tað føroyska fólkið, at samvinnan við Danir skal byggjast á fult frælsi og fullan sjálvavgerðarrætt.

Fyrsta pettið er orðrætt sum uppskotið frá fólkaflokksins um-boðsmonnum soleiðis sum teir settu tað fram í Keypmannahavn.

Næsta petti er sum ríkisstýrisins og varð góðkent niðri av fólka-flokksins umboðsmonnum.

Triðja petti í greinini er eisini orðrætt sum hjá fólkaflokkinum niðri. Tað er so sanniliga einki sambandsuppskot, men váttað greitt, klárt og týðiliga, at Føroya fólk hevur ein ókronkiligan rætt til eina og hvørja tíð sjálvt at avgera, um tað vil — og nær — hava fulla

sjálvstøðu, fullveldi ella loysing ella hvat orð nú fólkaflokksmenn vilja týða hitt danska orðið »Selvstæn-dighed« við.

Hóast fyrsta og seinasta petti eru samsvarandi við tað, ið fólka-flokksmenn sjálvir settu fram í Keypmannahavn, og hóast mið-pettið varð góðkent av teimum, greiðið teir ikki atkvøðu fyri hesi grein, tá ið atkvøðan fór fram á tingi. Hví?

Er tað tí at fólkaflokksins »stjór-narstøða« er at hava alt flótandi við rumbli, so matadorarnir kunnu fiska í gullstreyminum?

Vildu teir haft arbeiðsfrið og eina fyribilsskipan við fullum og óskerðum rætti til loysing, um og rá ið fólkið ynskti loysing, kundu teir ampaleysir greitt atkvøðu fyri javnaðarmanna uppskotinum.

2.

»Henda skipan verður skrásett við einari í samráðing við lögtingið gjørdur lóg innan fyri grundlógar-markið.

Ríkisstýrið vil í samband við broytan av grundlógini royna at fáa í hana ásetanir, ið geva Føroya lögtingi lóggávuveldi í øllum økjum, ið liggja innanfyri heimildarlógina, og sum annars skrásetir Føroya serligu støðu og nýskipan.

Viðmerkingarnar:

»Hin føroyski meirilutin hevur týðiliga framborið ynski um at fáa lögtinginum lóggávuveldi í øllum økjum, har ið Føroyingar hava tikið sær ta fullu figgarligu og umsitingarligu ábyrgd.

Men tá ið orðafarið í grundlóg-ini ikki loyvur hesum, er tað neyð-ugt, at Danir geva Føroyingum fasta tilsegn um at vera teimum til hjálpar at fáa grundlógina broytta soleiðis at Føroya lögting fær lóg-gávuveldi, og at í grundlógini verður skrásett tað frælsi og tann rættur til sjálvstýri, sum í teirri nýggju skipan verður boðið Fø-royingum.

Týðiligar kann ikki — bæði í sjálvari greinini og í viðmerking-unum — vera hildið fram kravið um at fáa lóggávuveldi og fáa tað skrásett í sjálva grundlógina, tá ið hon verður broytt.

At tað er neyðugt at broyta grundlógina fyri at fáa skrásett

tingsins lóggávuveldi hevur sjálvur Th. Petersen áannað niðri í Keyp-mannahavn. Í seinasta bladi vórðu orðrætt upp tikið hansara egnu orð, samanber síðu 5 í 14. upp-ritinum frá teim munnligu sam-ráðingum. Hetta upprit er góðkent av Th. Petersen.

Men meðan biðað verður eftir grundlógarbroytingini hava vit javnaðarmenn uppskot um eina heimildarlóg, sum skal kunna geva tinginum rættarreglu- og fyriskip-anarrætt við sama myndugleika og smáðingarkraft sum eitt regluligt lóggávuveldi vildi givið tinginum.

Hóast henda grein visir og kre-vur at ganga tær handugastu, stytstu og veruligu einastu farandi leið at fáa lóggávumyndugleika her á landi, og hóast fólkaflokksins umboðsmenn niðri góðtóku hesa leið og enntá í einum veikari orða-fari, rýmdu teir á tingi frá síni støðu og feldu uppskotið.

Hví?

Er tað ikki tí, at fólkaflokksins oddafiskar einki hava meint við krav sitt um tingsins lóggávuveldi og arbeiðsfrið á tingi, men einans hava rumbul og stríð um nakað, ið fær fólkið, hina stóru fjøldina, frá at hugsa um teir mentunarligu, figgarligu, socialu og vinnuligu spurningarnar, so teir — nakrir fáir — »stóru« ótarnaðir og ónervaðir við ríkiðsins serrættindum skulu hava frian spekulasjonarrætt eins og verið hevur, síðan Føroyar vóru íbygdar.

Við at fella javnaðarflokksins semingaruppskot til stjórnarskipan, hevur fólkaflokkurin til ævigar tíðir merkt seg sum nasjonálan spjaðara og svikjara.

Hann kann ikki káka seg burtur frá hesum. Hitt skrivaða orðið fúnar ikki sum dómari, sjálvt tá vit, ið nú liva, liggja undir moldum.

Ein harður dómur at bera!

p. t. Tórshavn, 18/5 -46.

P. M. Dam.

Minni um J. P. G.

Tað er óneyðugt her at fara og greiða frá hvat mun og týðning skaldið Jóan Petur uppi í Trøð í Kvívík hevði í tí tjóðskapliga liv-inum sum tók til at livna upp her í landinum seinnapartin á 1800-talinum. Hann, meira mentaður og belestur maður enn fólk flest tá, ið áðist aldri um at gjøgnum mót-støðu og fólksins fávitsku og líka-sælu skuldi okkara egna mál eina-færð vinna fram til hásetis her á landi og fólkið finna seg sjálvt aftur. Hann eirði aldri seg sjálván, tá tað galt um. So mangt takið tók hann við sínum skaldarevnum fyri at eggja okkum til at strevast eftir at verða eitt gott fólk við reinum hjartalag og í sonnum anda. Góðs og gull at eiga var ikki hans-ara. Hann tráðaði ikki eftir tí. Gleði hansara var at sleppa at leggja sín heita yl til frama fyri alt gott, sum hann ynskti skuldi næla og fáa vøkstur her á landi.

Millum fólk flest er J. P. G., sum hann kallaði seg tá hann yrkti og skrivaði í tey táverandi tvey føy-oyksku bløðini »Førtjatiðindi« og »Fuglaframa«, helst kendur fyri sínar yrkingar til fólkafundirnar. At hesir fundir kundu verða sannar hátiðarlætur og komu at standa sum ógloymandi minnir hjá so mongum er nógv at takka J. P. G. fyri. Við sínum skaldskapi lyftið hann teir upp á ein høgan pall. Har skuldi einki annað verða borið framm enn tað sum kundi geva áhoyrarunum góðar tankar at bera heim aftur við sær.

Nevndin til at reisa J. P. G. eitt sjónligt minni í hansara fæðibýgd ynskir at hetta minnismerki skal kunna verða sett upp í summar. Higartil er innkomid 3500 krónur, men eftir ætlan fer tað at kosta 6—7000 kr.

Vit loyva okkum tí hervið at heita á fólk, meðan vit vita at tey eru mong, sum virða skaldið J. P. G.s livsverk, at hjálpa til at honum verður reistur ein minnisvarði við at, og helst skjótt, at senda inn pening til skattmeistarinn, Ingolf Gunnarson, Sjóvinnubankin, Tórshavn.

Nevndin til reisan av minnisvarða J. P. G.

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrúgv

Tlf. 443

Blanka er besta
blankingarevni.

Tit fáa

bestu málingina hjá okkum.
M. P. Jacobsens málalabúð.